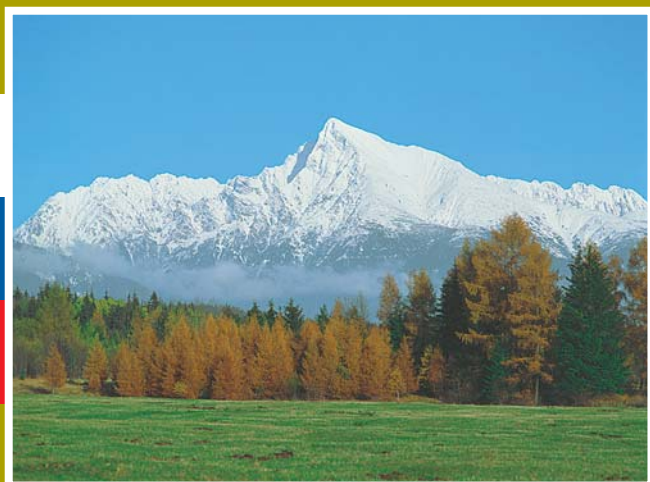

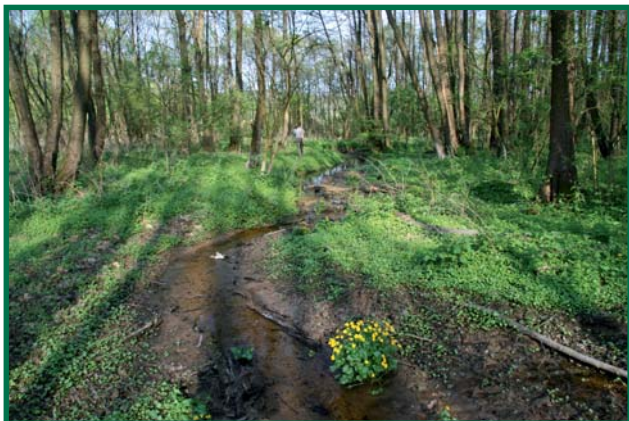
**Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky**

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 2009**

**Slovenská agentúra
životného prostredia**

Ochranou prírody a krajiny sa rozumie obmedzovanie zásahov, ktoré môžu ohroziť, poškodiť alebo zničiť podmienky a formy života, prírodné dedičstvo, vzhľad krajiny, znížiť jej ekologickú stabilitu, ako aj odstraňovanie následkov takých zásahov. Ochranou prírody sa rozumie aj starostlivosť o ekosystémy.

§ 2 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny

OCHRANA PRÍRODY

• CHRÁNENÉ ÚZEMIA

Sústava chránených území

V zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny sa systém komplexnej ochrany prírody a krajiny realizuje v nasledovných kategóriách chránených území (CHÚ):

1. stupeň ochrany	- územie SR nezaraďené do vyššieho stupňa ochrany
2. stupeň ochrany	- chránená krajinná oblasť (CHKO),
- chránený krajinný prvok (CHKP),
- zóna D chráneného územia,
- vyhlásené ochranné pásmo CHÚ s 3. stupňom ochrany
3. stupeň ochrany	- národný park (NP),
- chránený areál (CHA),
- chránený krajinný prvok,
- zóna C chráneného územia,
- vyhlásené ochranné pásmo CHÚ so 4. stupňom ochrany
4. stupeň ochrany	- chránený areál,
- prírodná rezervácia (PR),
- národná prírodná rezervácia (NPR),
- prírodná pamiatka (PP),
- národná prírodná pamiatka (NPP),
- chránený krajinný prvok,
- zóna B chráneného územia, vyhlásené ochranné pásmo CHÚ s 5. stupňom ochrany
5. stupeň ochrany	- chránený areál,
- prírodná rezervácia,
- národná prírodná rezervácia,
- prírodná pamiatka,
- národná prírodná pamiatka,
- chránený krajinný prvok,
- zóna A chráneného územia
- jaskyňa a ochranné pásmo jaskyne
 - prírodný vodopád a ochranné pásmo prírodného vodopádu
 - chránené vtáčie územie

V roku 2009 bolo **vyhlásených** 7 nových chránených území (2 PR a 5 CHA, všetky sú súčasťou sústavy Natura 2000), z toho vyhlásenie 5 chránených území (1 PR a 4 CHA) nadobudlo účinnosť až v roku 2010. Vyhlásených bolo aj 5 chránených vtáčích území. **Aktualizované** boli 3 chránené územia (1 NPR, 1 PR, 1 PP bola zmenená na CHA, všetky sú súčasťou sústavy Natura 2000), boli **vyhlásené ochranné pásma** 5 jaskýň (3 NPP a 2 PP), za verejnosti **voľne prístupné jaskyne** bolo vyhlásených 17 PP, bola vydaná vyhláška o návštevnom poriadku PP Malá Stanišovská jaskyňa. **Zrušených** bolo 11 chránených území (4 PP a 7 CHA).

Tabuľka 82. Právna ochrana chránených území za rok 2009

Prehľad vyhlásených chránených území v roku 2009						
P.č.	Výmera (ha)	Kat.	Názov	Č. vyhlášky, zo dňa	Zriaďovací orgán	Účinnosť od
1.	141,6855	PR	Cúdeninský močiar	1/2009 z 23.2.2009	KÚŽP v B. Bystrici	1.3.2009
2.	7,5153	CHA	Konopiská	2/2009 z 24.4.2009	KÚŽP v Trnave	1.6.2009
3.	58 673,0800	CHVÚ	Strážovské vrchy	434/2009 Z. z. zo 17.9.2009	MŽP SR	1.11.2009
4.	40,7700	CHVÚ	Dubnické štrkovisko	435/2009 Z. z. zo 17.9.2009	MŽP SR	1.11.2009
5.	2 668,4700	CHVÚ	Senianske rybníky	436/2009 Z. z. zo 17.9.2009	MŽP SR	1.11.2009
6.	102 813,9100	CHVÚ	Laborecká vrchovina	438/2009 Z. z. zo 17.9.2009	MŽP SR	1.11.2009
7.	25 796,4600	CHVÚ	Muránska planina - Stolica	439/2009 Z. z. zo 17.9.2009	MŽP SR	1.11.2009
8.	88,6569	CHA	Čiližské močiare	3/2009 z 10.12.2009	KÚŽP v Trnave	15.1.2010
9.	7,9300	CHA	Boršiansky les	3/2009 z 15.12.2009	KÚŽP v Košiciach	15.1.2010
10.	17,7100	CHA	Stretavka	4/2009 zo 16.12.2009	KÚŽP v Košiciach	15.1.2010
11.	57,4800	CHA	Marhecké rybníky	2/2009 zo 17.12.2009	KÚŽP v Bratislave	15.1.2010
12.	34,3772 (OP 2,5562)	PR	Slovanský ostrov	4/2009 z 18.12.2009	KÚŽP v Bratislave	15.1.2010

Prehľad aktualizovaných chránených území v roku 2009						
P.č.	Výmera (ha)	Kat.	Názov	Č. vyhlášky, zo dňa	Zriaďovací orgán	Účinnosť od
1.	6,0375	PR	Kobela	1/2009 zo 16.2.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.3.2009
2.	22,4874	CHA	Pavúkov jarok	2/2009 zo 16.2.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.3.2009
3.	-	PP	Brloh - vyhlásenie za WPJ*	5/2009 z 11.3.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.4.2009
4.	-	PP	Brložná diera - vyhlásenie za WPJ*	6/2009 z 11.3.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.4.2009
5.	-	PP	Babirátko - vyhlásenie za WPJ*	7/2009 z 11.3.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.4.2009
6.	-	PP	Jelenská jaskyňa - vyhlásenie za WPJ*	7/2009 z 11.3.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.4.2009
7.	-	PP	Opatovská jaskyňa - vyhlásenie za WPJ*	7/2009 z 11.3.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.4.2009
8.	-	PP	Čerešňová jaskyňa - vyhlásenie za WPJ*	7/2009 z 11.3.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.4.2009
9.	-	PP	Hradná jaskyňa - vyhlásenie za WPJ*	7/2009 z 11.3.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.4.2009
10.	-	PP	Hájska jaskyňa - vyhlásenie za WPJ*	7/2009 z 11.3.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.4.2009
11.	-	PP	Košútova jaskyňa - vyhlásenie za WPJ*	7/2009 z 11.3.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.4.2009
12.	-	PP	Žernovská jaskyňa - vyhlásenie za WPJ*	7/2009 z 11.3.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.4.2009

13.	-	PP	Veľká pec - vyhlásenie za WVPJ*	1/2009 z 10.3.2009	KÚŽP v Trnave	1.5.2009
14.	-	PP	Veľká dolnosokolská jaskyňa - vyhlásenie za WVPJ*	1/2009 z 10.3.2009	KÚŽP v Trnave	1.5.2009
15.	-	PP	Malá dolnosokolská jaskyňa - vyhlásenie za WVPJ*	1/2009 z 10.3.2009	KÚŽP v Trnave	1.5.2009
16.	0 (OP 224,2991)	PP	Ponická jaskyňa - vyhlásenie ochranného pásma	4/2009 zo 7.4.2009	KÚŽP v B. Bystrici	1.5.2009
17.	0 (OP 10,8553)	PP	Chvalovská jaskyňa - vyhlá- senie ochranného pásma	5/2009 zo 16.4.2009	KÚŽP v B. Bystrici	1.5.2009
18.	0 (OP 65,4455)	NPP	Ochtinská aragonitová jaskyňa - vyhlásenie ochranného pásma	2/2009 z 5.5.2009	KÚŽP v Košiciach	1.6.2009
19.	654,9590 (OP 144,7297)	NPR	Šúr	1/2009 z 25.5.2009	KÚŽP v Bratislave	1.6.2009
20.	0 (OP 115,9186)	NPP	Harmanecká jaskyňa - vyhlásenie ochranného pásma	6/2009 z 22.6.2009	KÚŽP v B. Bystrici	1.7.2009
21.	0 (OP 592,3152)	NPP	Demänovské jaskyne - vyhlásenie ochranného pásma	2/2009 z 25.8.2009	KÚŽP v Žiline	1.9.2009
22.	-	PP	Pružinská Dúpná jaskyňa - vyhlásenie za WVPJ*	8/2009 z 18.12.2009	KÚŽP v Trenčíne	15.1.2010
23.	-	PP	Šarkania díera - vyhlásenie za WVPJ*	3/2009 zo 14.12.2009	KÚŽP v Žiline	15.1.2010
24.	-	PP	Kamenné mlieko - vyhlásenie za WVPJ*	4/2009 z 15.12.2009	KÚŽP v Žiline	15.1.2010
25.	-	PP	Mažarná - vyhlásenie za WVPJ*	4/2009 z 15.12.2009	KÚŽP v Žiline	15.1.2010
26.	-	PP	Malá Stanišovská jaskyňa - vydanie návštevneho poriadku	5/2009 z 15.12.2009	KÚŽP v Žiline	15.1.2010

Prehľad zrušených chránených území v roku 2009						
P.č.	Výmera (ha)	Kat.	Názov	Č. vyhlášky, zo dňa	Zrušovaci orgán	Účinnosť od
1.	0,0113	PP	Čertova skala	1/2009 z 20.2.2009	KÚŽP v Košiciach	1.3.2009
2.	2,0303	PP	Podhorodský hradný vrch	1/2009 z 20.2.2009	KÚŽP v Košiciach	1.3.2009
3.	4,5484	CHA	Adamovskokochanovský park	3/2009 z 22.4.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.7.2009
4.	3,8440	CHA	Kočovský park	3/2009 z 22.4.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.7.2009
5.	0,9952	CHA	Lipový sad	3/2009 z 22.4.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.7.2009
6.	2,7031	CHA	Záblatský park	3/2009 z 22.4.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.7.2009
7.	3,2238	CHA	Zemianskopohradský park	3/2009 z 22.4.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.7.2009
8.	4,7672	PP	Havránkovský potok	3/2009 z 22.4.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.7.2009
9.	3,3161	PP	Na vršku	3/2009 z 22.4.2009	KÚŽP v Trenčíne	1.7.2009
10.	3,7233	CHA	Častkovský park	10/2009 z 8.12.2009	KÚŽP v Trenčíne	15.1.2010
11.	4,5076	CHA	Motešický park	10/2009 z 8.12.2009	KÚŽP v Trenčíne	15.1.2010

*WVPJ – verejnosti voľne prístupná jaskyňa

Zdroj: ŠOP SR

Tabuľka 83. Prehľad stavu právnej ochrany CHÚ v roku 2009

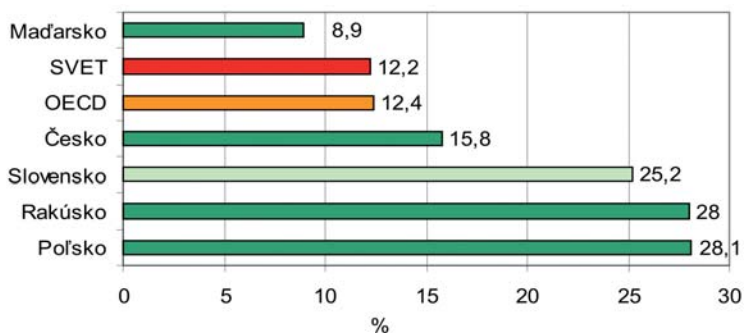
kategória	Počet návrhov CHÚ		z toho (počet/výmera v ha)					
	spracované	schválené	aktualizácia území		nové návrhy		návrhy na zrušenie	
			spracované	schválené	spracované	schválené	spracované	schválené
CHKP	-	-	-	-	-	-	-	-
NPR	-	-	-	1	-	2	-	-
PR	-	2	-	1	-	-	-	-
NPP	-	2	-	3	-	-	-	-
PP	-	13	-	20	-	-	-	4
CHA	-	3	-	1	-	5	-	7
ÚEV*	88	3	-	3	88	5	-	-
CHVÚ	5	5	-	-	5	5	-	-

* ÚEV sa vyhlasujú v jednej z národných kategórií chránených území

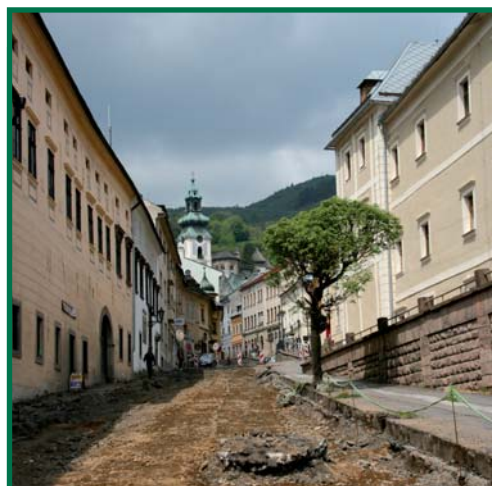
Zdroj: ŠOP SR

- Výmera **9 NP** tvorí 6,48 % rozlohy SR, **ochranných pásiem (OP) NP** 5,51 % rozlohy SR a **14 CHKO** 10,66 % rozlohy SR.
- Výmera všetkých **maloplošných CHÚ** (vrátane ich OP) tvorí 2,28 % územia Slovenska.
- **Celková výmera** osobitne chránených častí prírody (2. až 5. stupeň ochrany, mimo chránených vtáčích území a ochranných pásiem jaskýň) je **1 135 813 ha**, čo predstavuje **23,16 %** z územia Slovenska.
- Okrem uvedeného bolo na území SR vyhlásených **19 chránených vtáčích území** s celkovou výmerou 357 667 ha a 12 jaskýň (NPP alebo PP) s vyhláseným ochranným pásmom s celkovou výmerou 1 606 ha (časť sa prekrýva s ostatnými chránenými územiami).

Graf 45. Porovnanie podielu CHÚ z celkovej rozlohy vo vybraných štátoch

Zdroj: OECD, 2008

Tabuľka 84. Prehľad chránených území v Slovenskej republike (stav k 31.12. 2009)

Kategória	Počet	Výmera chráneného územia (ha)	Výmera ochranného pásma (ha)	% z rozlohy SR
Chránené krajinné oblasti	14	522 582	-	10,66
Národné parky	9	317 890	270 128	11,99
Chránené krajinné prvky	1	3	-	0,00
Chránené areály	165	5 254	2 419	0,16
Prírodné rezervácie	387	13 141	244	0,27
Národné prírodné rezervácie	219	84 130	2 239	1,76
Prírodné pamiatky	250	1 589	496	0,04
Národné prírodné pamiatky	60	59	2 352	0,05

Zdroj: ŠOP SR

Celkovo sa **na území CHKO** nachádzalo 244 maloplošných chránených území (MCHÚ) o výmere spolu s ochrannými pásmami (OP) 12 120 ha (2,3 % z CHKO), **na území NP** a ich OP to bolo 269 chránených území o výmere spolu s OP 73 935 ha (12,6 % z územia NP a ich OP) a **na území v 1. stupni ochrany** (voľná krajina) sa nachádzalo 569 chránených území o výmere 25 870 ha (23,1 % z celkovej výmery MCHÚ v SR a 0,7 % z ostatnej „voľnej krajiny“).

Tabuľka 85. Prehľad chránených území v SR podľa druhov a stupňov ochrany (stav k 31.12.2009)

Druh ochrany	Kategória	Výmera (ha)	% z územia SR
1. stupeň	„voľná krajina“	3 767 587	76,86
2. stupeň	CHKO*, OP NP*, zóny D	759 227	15,47
3. stupeň	NP*, CHA, OP CHA, OP PR, OP NPR, OP PP, OP NPP, zóny C	265 508	5,39
4. stupeň	NPR, PR, NPP, PP, CHA, OP NPR, OP PR, OP NPP, OP PP, zóny B	17 984	0,36
5. stupeň	NPR, PR, NPP, PP, zóny A	93 094	1,91
2. – 5. stupeň	osobitne chránené časti prírody klasifikované stupňami ochrany	1 135 813	23,14
ochranné pásma jaskýň	OP PP-J, OP NPP-J	2 614	0,05
ochranné pásma prírodných vodopádov	OP PP-PV, OP NPP-PV	0	0

Zdroj: ŠOP SR

Ohrozenosť a degradácia chránených území

Stav maloplošných chránených území zaradených do 3. až 5. stupňa ochrany a chránených stromov je hodnotený v 3 kategóriách ohrozenosti.

Z celkového počtu 1 082 maloplošných chránených území bolo v hodnotenom období **degradovaných** 26 území s výmerou 290 ha (táto výmera predstavuje 0,3 % z celkovej plochy MCHÚ), **ohrozených** 436 území s výmerou 20 306 ha (18,1 % plochy MCHÚ) a v **optimálnom stave** bolo 620 území s výmerou 91 328 ha (81,6 % plochy).

Tabuľka 86. Ohrozenosť a degradácia MCHÚ

Kategória	Stav k 31.12.2009		Optimálne		Ohrozené		Degradované	
	počet	výmera (ha)	počet	výmera (ha)	počet	výmera (ha)	počet	výmera (ha)
CHKP	1	3	1	3	0	0	0	0
CHA	165	7 673	50	3 832	104	3 809	11	32
PR	387	13 385	214	9 048	162	4 097	11	240
NPR	219	86 369	161	74 996	58	11 372	0	0
PP	250	2 084	143	1 134	103	932	4	18
NPP	60	2 411	51	2 315	9	96	0	0
Spolu	1 082	111 925	620	91 328	436	20 306	26	290
Chránené stromy	462	-	295	-	139	-	28	-

Poznámka: Vo výmere MCHÚ sú započítané aj výmery OP MCHÚ

Zdroj: ŠOP SR

Starostlivosť o chránené územia

V oblasti praktickej starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny vykonali odborné organizácie ochrany prírody **regulačné zásahy** s celkovým nákladom skoro 213 tis. eur, pričom často sa v tom istom území vykonávali viaceré druhy zásahov. Tak ako po iné roky sa prevažne vykonávali výrubu náletových drevín a kosenie vrátane odstránenia biomasy z územia. Okrem toho sa realizovalo aj mulčovanie, pasenie, oplotenie a jeho obnova, odstraňovanie invázných druhov, zber a vývoz odpadov a pod. Časť regulačných zásahov bola financovaná zo štátneho rozpočtu a časť sponzorsky. V roku 2009 bolo ošetrených 23 chránených stromov a ich skupín, pričom na ich financovaní sa podieľali vlastníci príslušných pozemkov, obce, mimovládne organizácie a časť prostriedkov pochádzala z revitalizačných opatrení za poškodenie biotopov.

Tabuľka 87. Prehľad uskutočnených regulačných zásahov v roku 2009

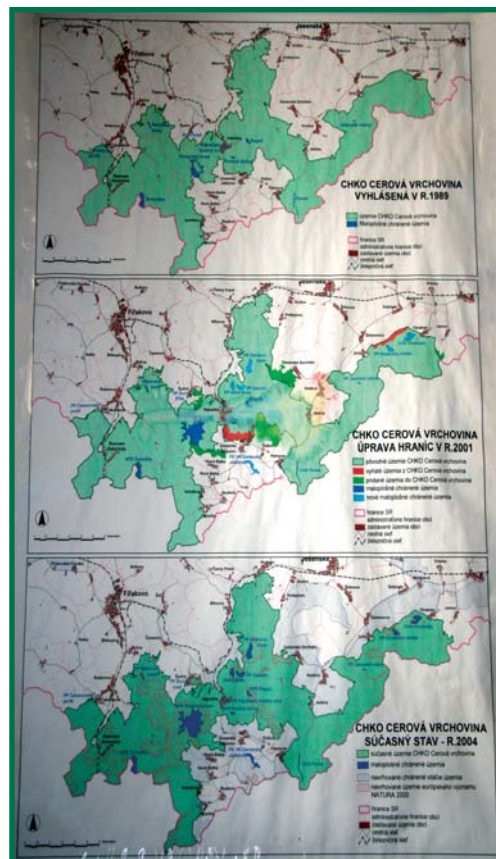
Kategória	Počet lokalít	Finančné náklady (€)	
Voľná krajina	1	212 441	
NP a CHKO	5		
NPR	14		
PR	59		
NPP	3		
PP	22		
CHA	19		
SKÚEV	8		
Chránené stromy a ich skupiny	23		9 493
Spolu	131		212 934

Zdroj: ŠOP SR

Počas roku 2009 bolo vypracovaných všetkými organizačnými útvarmi ŠOP SR spolu 6 974 **odborných stanovísk** pre konania orgánov štátnej správy. Najväčší podiel tvorili oblasť stavebnej činnosti a územného plánovania a oblasť ochrany drevín. Okrem toho bolo na základe žiadostí orgánov štátnej správy, samospráv alebo investorov spracovaných všetkými organizačnými útvarmi ŠOP SR - 738 tzv. **deklarácií** (vyhlásení orgánu zodpovedného za monitorovanie územi NATURA 2000). Vyhlásenia sa týkali projektov, uchádzajúcich sa o podporu z fondov EÚ - z operačných programov životné prostredie (571), cezhraničná spolupráca (144), doprava (17) a iných.

Tabuľka 88. Najväčšie podiely oblastí zámerov v roku 2009

Oblasť zámeru	Počet zámerov	%
Stavebná činnosť a územné plánovanie	1 631	23,4
Výruby stromov, problematika drevín	1 169	16,8
Druhová ochrana živočíchov	499	7,2
Lesné hospodárstvo	483	6,9
Územná ochrana	385	5,5
Poľnohospodárstvo	333	4,8
Pre orgány činné v trestnom konaní	322	4,6
Posudzovanie vplyvov na ŽP (EIA)	313	4,5
Anorganika	262	3,8
Vodné hospodárstvo	202	2,9
Druhová ochrana rastlín	200	2,9
Spracovanie podkladov pre LHP	124	1,8
Formuláre k § 28 (malá EIA)	119	1,7
Posudzovanie vplyvov dokumentov (SEA)	79	1,1
Problematika ÚSES	33	0,5
Iné	820	11,8
Spolu	6 974	100,0

Zdroj: ŠOP SR

Odborné organizácie ochrany prírody realizovali v roku 2009 **20 inventarizačných výskumov** v rámci MCHÚ. V súčasnosti je schválených aj **6 programov záchrany** pre maloplošné CHÚ.

Tabuľka 89. Spracované inventarizačné výskumy a programy záchrany v roku 2009

Kategória	Inventarizačné výskumy	Programy záchrany	
	Spracované v roku 2009	Spracované celkom	z toho schválených
NPR	1 *	1	1
PR	3 *	5	5
CHA	1 *	-	-
NPP	13 *	-	-
PP	2 *	-	-

* čiastkové

Zdroj: ŠOP SR

V roku 2009 bol **novospriístupnených 6 náučných chodníkov (NCH)**: Pavčina Lehota, Luková – Rovná hoľa, NCH Mikušovské bradlá, NCH „Vtáčim rajom“ CHVÚ Senianské rybníky, Hrad Kamenica v PP Bradlové pásmo a NCH Mokrade Hnilca v Dobšinskej Ľadovej Jaskyni. NCH Remetské Hámre – Morské oko bol **zrušený**.

V prevádzke bolo **13 informačných stredísk ochrany prírody (ISOP)** a **Škola ochrany prírody vo Varine**.

Tabuľka 90. Prehľad biosférických rezervácií a ramsarských lokalít

		SR	ČR	Poľsko	Maďarsko	Rakúsko
Biosférické rezervácie (BR)	počet	4	6	9	5	6
	rozloha (km ²)	407,0	546,8	1 450,8	2 414,5	1 199,6
Mokrade medzinárodného významu (ramsarské lokality)	počet	14	12	13	28	19
	rozloha (km ²)	407,0	546,8	1 450,8	2 414,5	1 199,6

Česko) BR: jedna spoločná s Poľskom.

Slovensko) BR: jedna spoločná s Poľskom a jedna s Poľskom a Ukrajinou.

Poľsko) BR: jedna spoločná s Českou rep., jedna so Slovenskom a jedna so Slovenskom a Ukrajinou

Zdroj: ŠOP SR

NATURA 2000 na Slovensku

Hlavným faktorom ovplyvňujúcim ďalšie smerovanie ochrany prírody na Slovensku je realizácia princípov ochrany prírody Európskej únie (EÚ) do systému ochrany prírody na Slovensku. Základnou súčasťou európskej politiky pri ochrane biodiverzity a ekosystémov je úplná realizácia sústavy **NATURA 2000**, ktorá predstavuje súvislú európsku ekologickú sieť osobitne chránených území, ktoré sú v osobitnom záujme EÚ a ktorú budujú členské štáty nezávisle na národných sústavách CHÚ.

Sústavu NATURA 2000 (v zmysle § 28 zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny sa používa termín: „Súvislá európska sústava chránených území“) tvoria dva typy území:

územia európskeho významu (ÚEV) - lokality navrhnuté za chránené územia na základe kritérií stanovených v smernici

Rady č. 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín (smernica o biotopoch);

- národný zoznam týchto území schválila vláda SR uznesením č. 239/2004 dňa 17. marca 2004 a bol vydaný výnosom MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004 a zaslaný na schválenie EK;

- ÚEV boli navrhnuté pre **44 druhov rastlín, 96 druhov živočíchov a 66 typov biotopov**;

- do návrhu zoznamu území európskeho významu bolo zaradených **382 území** s rozlohou **573 690 ha**. Územia pokrývajú **11,7 % výmery SR**, prekryv so súčasnou sieťou chránených území je **86 %**. Z celkovej plochy ÚEV je 86 % na LPF, 10 % na PPF, 2 % tvoria vodné plochy a 2 % ostatné plochy;

- v územiach platí tzv. **predbežná ochrana**, teda navrhovaný stupeň ochrany;

- od roku 2008, resp. od zverejnenia rozhodnutí Európskej komisie (EK), ktorými sa prijali zoznamy lokalít európskeho významu v panónskom a alpskom biogeografickom regióne plynie pre Slovensko **6 ročná lehota vyhlasovania ÚEV** za chránené územia podľa národnej kategorizácie chránených území, konkrétne v kategórii **prírodná rezervácia a chránený areál**;

- vyhláškami z roku 2009 sa stali súčasťou **národnej sústavy chránených území** ÚEV Kobela a Cúdeninský močiar vyhlásené za prírodné rezervácie a ÚEV Pavúkov jarok, Konopiská, Čiližské močiare, Boršiansky les, Stretavka a Marhecké rybníky vyhlásené ako chránené areály. Zabezpečila sa tiež ochrana častí ÚEV Bratislavské luhy, keď bola v rámci jeho územia vyhlásená PR Slovanský ostrov a prevyhlásila sa PR Šúr, ktorá v sebe zahŕňa ÚEV s rovnomeným názvom;

- všetky zámery na vyhlasovanie ÚEV za chránené územia v podobe tzv. **projektov ochrany** musia byť prerokované v súlade so zákonom o ochrane prírody a krajiny s identifikovanými vlastníckymi a užívateľskými pozemkami. Projekty ochrany sa vypracovávajú prednostne pre územia neprekryté alebo len čiastočne prekryté s národnou sústavou CHÚ v zmysle § 23, ods. 1 a 2 a prílohy 25 vyhlášky 24/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Podľa stavu k júnu 2010 sú pre 126 ÚEV projekty ochrany rozpracované, zaslané na príslušný KÚ ŽP, alebo prebieha ich prerokovávanie. Nerozpracované sú zatiaľ projekty ochrany pre 51 ÚEV;

- na základe **výsledkov biogeografických seminárov** mala Slovenská republika za úlohu doplniť národný zoznam ÚEV. Dňa 21. decembra 2009 bol v Operatívnej porade ministra (OPM) životného prostredia SR schválený materiál „**NATURA 2000 – informácia o doplnku národného zoznamu území európskeho významu**“. Na základe OPM ŠOP SR začiatkom roka 2010 aktualizovala zoznam parciel a identifikáciu vlastníkov (správcov, nájomcov) dotknutých pozemkov pre návrh doplnku národného zoznamu ÚEV. Okrem toho boli vykonané aj korektúry hraníc, alebo došlo k vylúčeniu niektorých dopĺňujúcich navrhovaných ÚEV. Návrh doplnku ÚEV vychádzajúci zo súčasného stavu poznania, obsahuje spolu 266 území (212 území nových a 54 území rozširujúcich národný zoznam). Predloženie doplnku EK predchádza prerokovanie s vlastníckymi (správcami, nájomcami) dotknutých pozemkov, schválenie vládou SR a spracovanie do formátu predpísaného rozhodnutím EK;

- v zmysle záverov biogeografických seminárov bolo na doplnenie v **alpskom** biogeografickom regióne označených 17 biotopov a 23 druhov. Nové územia nie sú doplnené pre 2 biotopy (kód 3130 a 3260) a 5 druhov (*Lampetra planeri*, *Rutilus pigus*, *Aspius aspius*, *Gymnocephalus schraetzer*, *Gladiolus palustris*). V **panónskom** biogeografickom regióne bolo potrebné doplniť územia pre 16 biotopov a 29 druhov. Územia neboli doplnené pre 1 biotop (kód 6260) a 3 druhy (*Euphydryas aurinia*, *Mustela eversmani*, *Rutilus frisii meidingeri*). Pre 4 druhy (*Myotis myotis*, *Rhinolophus hipposideros*, *Pelecus cultratus*, *Crambe tataria*) neboli navrhnuté územia v lokalitách ktoré požadovala Európska komisia, t.j. boli navrhnuté iné územia. Dôvodom nevychlenenia alebo iného vychlenenia území pre uvedené biotopy a druhy je absencia poznatkov o ich trvalom výskyte na týchto lokalitách.

chránené vtáčie územia (CHVÚ) - lokality vyhlásené za chránené na základe kritérií stanovených v smernici Rady č.

79/409/EHS z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúcich vtákov (smernica o vtákocho).

- **vedecký návrh** CHVÚ vypracovala Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS) a národný zoznam chránených vtáčích území spracovali MŽP SR, ŠOP SR a SOVS;

- **národný zoznam CHVÚ** schválila vláda SR uznesením č. 636/2003 dňa 9. júla 2003. V roku 2004 sa začal proces tvorby

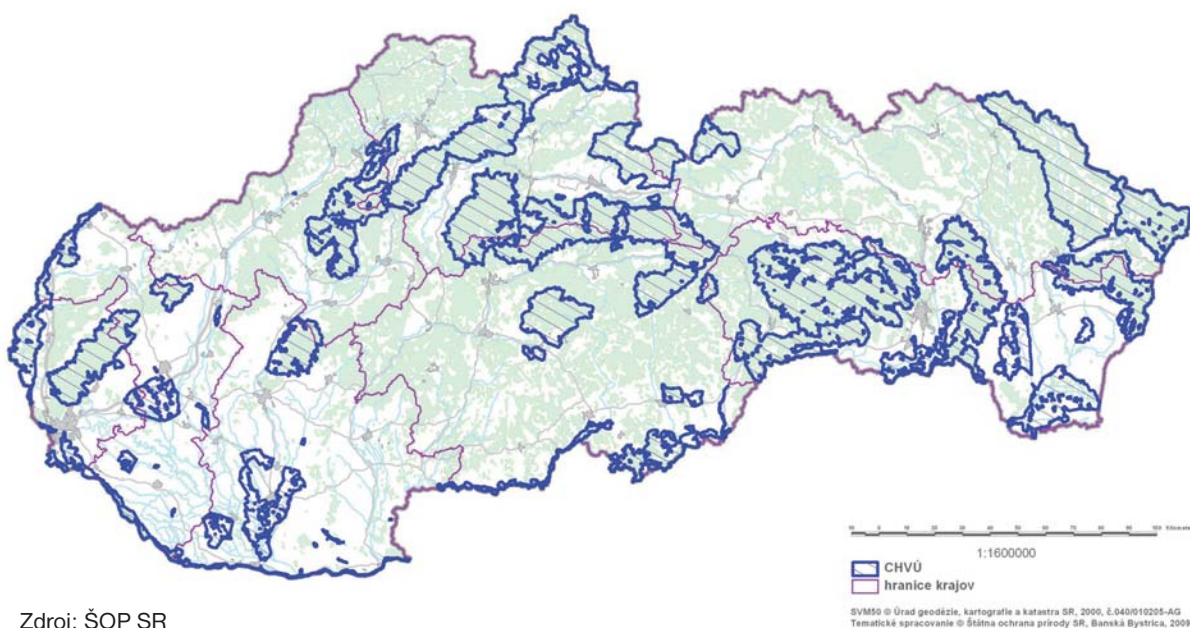
vyhlášok a programov starostlivosti pre jednotlivé CHVÚ. Národný zoznam obsahuje **38 CHVÚ**, ich celková rozloha predstavuje **1 154 111 ha** a pokrýva **23,5 % rozlohy SR**. Prekrýv CHVÚ s významnými vtáčimi územiami (IBAs) predstavuje 61,8 % rozlohy SR a prekrýv CHVÚ s existujúcou sústavou chránených území v SR predstavuje 55 %;

- vôbec ako prvé územie sústavy NATURA 2000 na Slovensku bolo 1. mája 2005 vyhlásené CHVÚ Horná Orava. V tom istom roku boli vyhlásené aj CHVÚ Malé Karpaty a CHVÚ Lehnice. V roku 2006 boli vyhlásené ďalšie dve územia, a to CHVÚ Sysľovské polia a CHVÚ Dolné Považie. Pre zostávajúce CHVÚ boli ŠOP SR vypracované návrhy vyhlášok, ktoré boli odoslané na MŽP SR. V priebehu roka 2007 boli vyhlášky prerokované na MŽP SR v rámci interných pripomienkových konaní a medzirezortných pripomienkových konaní. Taktiež prebiehalo viac rozporových konaní, či už s mimovládnyimi organizáciami alebo vlastníkami a užívateľmi, kde sa prerokovávali pripomienky k jednotlivým vyhláškam CHVÚ. V jednotlivých CHVÚ prebiehal priebežný monitoring vtákov, ktorý bol zameraný na zisťovanie druhového zastúpenia a taktiež na početnosť druhov v jednotlivých CHVÚ;

- **1. februára 2008** nadobudlo účinnosť ďalších 14 vyhlášok MŽP SR, vyhlásené boli CHVÚ: Bukovské vrchy, Cerová vrchovina – Porimavie, Dolné Pohronie, Košická kotlina, Kráľová, Medzibodrožie, Ostrovné lúky, Parížske močiare, Poiplie, Poľana, Slíava, Tribeč, Ondavská rovina a Žitavský luh;

- **1. novembra 2009** nadobudlo účinnosť ďalších 5 vyhlášok pre CHVÚ Dubnické štrkovisko, Laborecká rovina, Muránska planina – Stolica, Senianske rybníky a Strážovské vrchy.

Mapa 11. Chránené vtáčie územia SR

Zdroj: ŠOP SR

Tabuľka 91. Výmera poľnohospodárskych a lesných pozemkov v územiach NATURA 2000

NATURA 2000	Počet	Rozloha (ha)	Rozloha poľnohosp. pozemkov (ha)	Podiel poľnohosp. pozemkov (%)	Rozloha lesných pozemkov (ha)	Podiel lesných pozemkov (%)
CHVÚ	38	1 236 545	365 102	29,5	655 622	53,0
ÚEV	381	573 690	54 657	9,5	497 295	86,7

Zdroj: ŠOP SR

Tabuľka 92. Prehľad výmery ÚEV a CHVÚ na Slovensku a v okolitých krajinách EÚ (k roku 2009)

Členský štát	CHVÚ*			ÚEV*		
	počet	rozloha (km ²)	plocha k rozlohe krajiny (%)	počet	rozloha (km ²)	plocha k rozlohe krajiny (%)
Rakúsko	96	9 869	11,8	168	8 978	10,7
Česko	39	9 684	12,3	1 082	7 854	10,0
Maďarsko	55	13 512	14,5	467	13 973	15,0
Poľsko	141	55 228	15,6	823	38 003	11,0
Slovensko	38	11 541	23,5	381	5 737	11,7
EÚ – 25 štátov	5 242	574 819	11,1	22 419	716 992	13,6

* Údaje sa vzťahujú k suchozemským územiám NATURA 2000, nezahŕňajú morské CHVÚ a ÚEV

Zdroj: ŠOP SR

• CHRÁNENÉ STROMY

Sústavu chránených stromov (CHS) tvorilo k 31.12.2009 celkovo 462 chránených stromov a ich skupín, vrátane stromoradií - chránených objektov (oproti 466 v roku 2008). Fyzicky to predstavuje 1 274 jedincov stromov pozostávajúcich zo 67 taxónov, z toho 32 pôvodných a 35 nepôvodných (o 8 jedincov CHS menej ako minulý rok).

Tabuľka 93. Prehľad zmeny právnej ochrany chránených stromov za rok 2009

Názov CHS	Chránené stromy v roku 2009			Dátum účinnosti / schvaľovací predpis
	vyhlásené (nové návrhy)	aktualizované (zmeny)	zrušené	
Vrba v Zliechove			X	1.4. 2009 / KÚŽP v Trenčíne č. 9/2009 z 25.3.2009
Buk v Ladcoch			X	1.4. 2009 / KÚŽP v Trenčíne č. 9/2009 z 25.3.2009
Špaňodolinské lipy	X			1.5. 2009 / KÚŽP v Banskej Bystrici č. 2/2009 z 9.3.2009
Kľacké duglasky		X		1.4. 2009 / KÚŽP v Banskej Bystrici č. 3/2009 z 10.3.2009
Lipy v Olšavici			X	1.7. 2009 / KÚŽP v Prešove č. 1/2009 z 22.6.2009
Lipa v Levoči			X	1.7. 2009 / KÚŽP v Prešove č. 2/2009 z 23.6.2009
Topoľ čierny vo Veľkých Úľanoch			X	15.1. 2010 / KÚŽP v Trnave č. 4/2009 z decembra .2009

Zdroj: ŠOP SR

Z chránených stromov a ich skupín bolo 295 v **optimálnom stave** (64 % všetkých chránených stromov), 139 bolo **ohrozených** (30 %) a 28 **degradovaných** (6 %). Ide o mierne zlepšenie stavu oproti minulému roku.

• CHRÁNENÉ NERASTY A SKAMENELINY

Ochranu nerastov a skamenelín upravuje § 32 a § 38 zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny a vyhláška MŽP SR č. 213/2000 Z.z. o chránených nerastoch a chránených skamenelinách a ich spoločenskom ohodnocovaní, ktorou bol ustanovený zoznam chránených nerastov a chránených skamenelín a ich spoločenská hodnota.

Do zoznamu **chránených nerastov** bolo zahrnutých

- 12 typových nerastov prvýkrát pre vedu opísaných z územia Slovenska,
- 61 významných nerastov, vyskytujúcich sa vzácnne na lokalitách Slovenskej republiky, majúcej európsky význam, alebo minerály so špecifickým morfológickým tvarom alebo vývojom,
- meteority nájdené na území Slovenskej republiky.

Do zoznamu **chránených skamenelín** bolo zahrnutých:

- 655 typových skamenelín, ktoré sú neopakovateľným materiálom vyhynutých rastlín a živočíchov a podľa ktorých bol príslušný taxón prvýkrát opísaný,
- vybrané skupiny skamenelín vyskytujúcich sa vzácnne, ktoré svojím charakterom a stupňom zachovania sú jedinečnými dokladmi vývoja organizmov v geologickej histórii Slovenska.

Vzorky chránených nerastov a chránených skamenelín sú uložené a uchovávané najmä v zbierkach štátnych múzeí s prírodovedným zameraním.

